Regionale RIB Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang

Bijlage bij Rijswijkse RIB BWMO (Corsanummer 24.097096)

Geachte raad,

Op 8 februari 2022 heeft u de Regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang 2022-2025 “Samen bouwen aan maatschappelijk herstel” vastgesteld. Ook de andere gemeenteraden in onze regio (Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Zoetermeer de gemeente Den Haag) hebben deze visie onderschreven en vastgesteld.

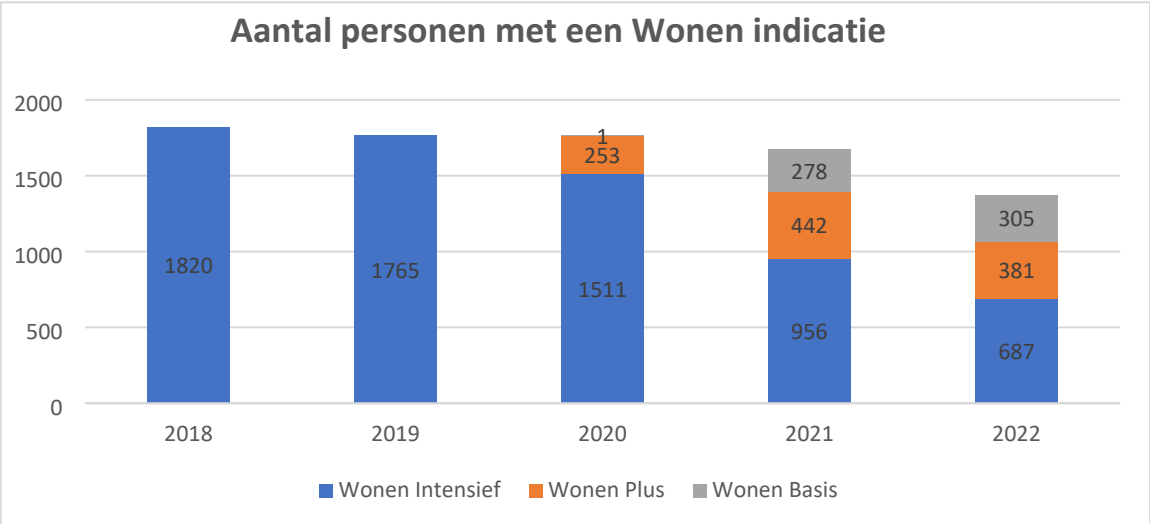
Met deze brief brengen wij u op de hoogte van de verschillende landelijke en regionale ontwikkelingen op het gebied van beschermd wonen, maatschappelijke opvang en de aanpak van dakloosheid.

Achtergrond
Bij Beschermd wonen (BW) gaat het over inwoners die moeite hebben met zelfstandig wonen door problemen op het gebied van psychische of psychosociale problematiek, eventueel in combinatie met een verstandelijke beperking en/of middelengebruik. Maatschappelijke opvang is een tijdelijke vorm van opvang en is bedoeld voor mensen die dakloos zijn en die ondersteuning nodig hebben om een passende vervolgplek te vinden. De 43 centrumgemeenten ontvangen van het Rijk de middelen om te zorgen voor Beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de verschillende regio’s.

Landelijke ontwikkelingen doordecentralisatie Beschermd wonen
In juli 2019 zijn het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) het eens geworden over de aanpak van de doordecentralisatie Beschermd Wonen. Het doel van de doordecentralisatie is om de ondersteuning zo dichtbij mogelijk te bieden en zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de situatie van de inwoner. Rijk en gemeenten hebben afgesproken in tien jaar tijd tot een gefaseerde invoering van het objectief verdeelmodel voor beschermd wonen te komen en ook de doordecentralisatie in die tijd voor elkaar te krijgen. Dit betekent dat gemeenten in die periode geleidelijk overstappen van de huidige historische verdeling van middelen over centrumgemeenten naar een volledig objectieve verdeling van de middelen voor Beschermd wonen over alle gemeenten.

Begin 2022 is de beslissing door partijen heroverwogen. Uiteindelijk is in de zomer 2022 besloten door BZK, VWS en de VNG om de doordecentralisatie toch doorgang te laten vinden. Wel zijn extra waarborgen, zoals verplichte regionale inkoop, afgesproken. Het wetsvoorstel over het woonplaatsbeginsel dat nodig is om de doordecentralisatie uit te voeren, is in januari 2023 aan de Tweede Kamer aangeboden. Uit een rondetafelgesprek in de Tweede Kamer over dit onderwerp in mei 2023 bleek dat niet alle partijen achter de invoering van het woonplaatsbeginsel staan. Na de val van het kabinet heeft de Tweede Kamer begin september 2023 het wetsvoorstel Woonplaatsbeginsel beschermd wonen controversieel verklaard. Dit heeft als gevolg dat de beoogde nieuwe ingangsdatum wederom een jaar uitgesteld is naar 1 januari 2026.

Regionale transformatie
Het uitstel van de financiële doordecentralisatie betekent niet dat de transformatie van beschermd wonen stil ligt. Op basis van de uitgangspunten van de Regiovisie blijven we op de onderwerpen waarvoor dat mogelijk is samen doorwerken om de (toegang tot) zorg zo lokaal als mogelijk te organiseren. Zo is gestart met het implementatietraject van een meer lokaal georganiseerde toegang tot BW. Hierdoor kunnen inwoners bij hun eigen gemeente met hun hulpvraag terecht en hoeven ze niet meer doorverwezen te worden naar centrumgemeente Den Haag. Dit zorgt voor een betere ondersteuning voor onze eigen inwoners, dichterbij of in de eigen woonomgeving. Daarnaast zetten we vaker in op ambulante begeleiding in hun eigen huis en eigen wijk, waarmee we willen voorkomen dat mensen dakloos raken of een beroep moeten doen op BW.

In 2020 zijn er in onze regio verschillende vormen van Beschermd wonen geïntroduceerd, namelijk wonen intensief, wonen plus en wonen basis. De indicaties wonen intensief en wonen plus worden afgegeven voor mensen die gaan wonen in een beschermd of begeleid wonen setting. De indicatie wonen basis werd (tot en met 2022) alleen gebruikt voor Housing First en Jongerenwoningen. In 2023 is de indicatie 'wonen basis' ook opengesteld voor vormen van geclusterd wonen waar voorheen alleen ambulante financiering werd verleend, maar waar in de praktijk meer zorg werd geleverd.

In totaal waren er in 2021 1.676 personen die zorg en ondersteuning met een indicatie “wonen” hebben ontvangen. In 2022 lijkt de dalende trend door te zetten. De reden hiervoor ligt in de overgang van Wmo naar de Wet langdurige zorg (Wlz); vanaf 1 januari 2021 is de Wlz ook opengesteld voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Hierdoor valt een groot deel van de mensen die beschermd woont niet meer onder de Wmo maar onder de Wlz. Deze indicaties worden gesteld door het CIZ en betaald door het Rijk.

Bij een wmo-aanvraag beschermd wonen, bepaalt de gemeente samen met de cliënt welke hulp nodig is en in welke intensiteit (basis, plus of intensief). Hoe meer hulp er nodig is, hoe hoger de intensiteit. De intensiteit wordt bepaald aan de hand van:

- de persoonlijke situatie van de cliënt
- de behoefte aan ondersteuning
- wat iemand nog zelf kan doen
- van welke algemene voorzieningen iemand gebruik kan maken

Wonen basis	Met een wonen basis-indicatie kan hulp ingezet worden in de thuissituatie of in een andere meer ambulant gerichte setting. Voor beschermd wonen basis gelden de volgende algemene criteria: 1. Er is doorgaans sprake van enkelvoudige psychiatrische problematiek mogelijk gecombineerd met middelengebruik/verslaving waarbij de psychiatrische problematiek grotendeels van passieve aard is, maar soms ook gedurende korte periodes actief kan zijn. 2. Er is meestal sprake van lichte gedragsproblematiek. Deze problematiek is hanteerbaar door het voortdurende toezicht. 3. Er zijn beperkingen ten aanzien van het initiëren van taken, oplossingsvaardigheden en het nemen van besluiten. 4. De zorg is doorgaans van kortere duur en de tijd tot herstel is naar verwachting relatief kort.

Wonen plus	Mensen in een wonen plus-voorziening staan dichter bij het zelfstandig wonen, dan mensen met een wonen intensief indicatie. Voor beschermd wonen plus gelden de volgende algemene criteria: 1. Cliënten hebben een psychiatrische stoornis, middelengebruik/verslaving en/of zeer complexe gedragsproblematiek, veelal met een dubbeldiagnose. Begeleiding en behandeling zijn in combinatie nodig ter voorkoming van verdere achteruitgang. 2. De zorg is ook gericht op herstel, maar de duur van zorg is doorgaans langer dan bij wonen basis als gevolg van de aard en zwaarte van de problematiek en er zal met het herstel een lange tijd gemoeid zijn. 3. Er is een groot risico op overlast of zorgen over de veiligheid voor cliënten of de omgeving waarop intensief gestuurd moet worden. 4. Zowel de woonbegeleiders als individuele en groepsbegeleiders dienen specifieke kennis en vaardigheden te hebben voor de omgang met deze cliënten vanwege de ernst van de problematiek en/of te beschikken over extra specifieke kennis vanwege het gedrag van cliënten (agressie, manipulatie, dwangmatig of destructief gedrag inclusief zelfverwondend of zelfbeschadigend gedrag). 5. Er is sprake van een verstoring op meerdere tot alle leefgebieden. 6. Er is noodzaak tot inzetten van sterke impulsgerichte interventies (gedragsregulatie).
Wonen intensief	Mensen met een wmo-indicatie wonen intensief verblijven in een 24-uurs voorziening. Zij kunnen niet zelfstandig wonen. Beschermd wonen is voor cliënten die zeer beperkt zelfredzaam zijn en waarbij sprake is van (meervoudige) complexe problematiek op het gebied van psychiatrie en/of psychosociaal en/of verslaving eventueel in combinatie met een (licht) verstandelijke beperking. De begeleiding is intensief. Cliënten kunnen hun zorgvraag niet uitstellen en hebben (hardnekkig) regieverlies. Tegelijk zijn zij vaak zorgmijdend en/of behandelschuw, waar zij dit wel nodig hebben. Voor beschermd wonen gelden de volgende algemene criteria: 1. Cliënten wonen in een intramurale accommodatie van een aanbieder en hebben daar een eigen woonruimte. De cliënt kan gebruik maken van gedeelde voorzieningen als keuken en een woonkamer. Er wordt een veilige woonomgeving geboden en er is een gecontroleerde toegang. De eigen woonruimte beschikt zoveel mogelijk over de noodzakelijke voorzieningen om terugkeer naar de maatschappij mogelijk te maken. 2. Cliënten wonen op basis van een indicatie wonen en zorg. Geboden wordt huisvesting en inventaris, voeding, toezicht en begeleiding. 3. Cliënten die hier wonen zijn niet in staat zelf te alarmeren, hun hulpvraag uit te stellen of zelfs een directe hulpvraag te onderkennen.

	4. Er is 24 uur per dag toezicht op de locatie zelf aanwezig. Er wordt voortdurend en actief toezicht gehouden. Dit betekent dat er ook ’s nachts begeleiding aanwezig is. 5. Begeleiders bieden geplande en ongeplande begeleiding, gevraagd en ongevraagd. 6. Intensieve begeleiding wordt geboden op meerdere levensdomeinen en kan omvatten: het overnemen van taken, coachen en aanleren van vaardigheden of het motiveren en stimuleren, aansluitend bij eigen mogelijkheden en talenten. Ook verzorging en verpleging, zijn onderdeel van de ondersteuning. 7. De begeleiding wordt zowel in de vorm van woonbegeleiding, groepsbegeleiding als individuele begeleiding geboden. 8. Cliënten die hier wonen hebben complexe problematiek en ondersteuning nodig gericht op herstel, maar in ieder geval op stabilisatie, waarbij (negatieve) externe prikkels weg worden genomen. 9. Er is een reëel risico op overlast of er zijn zorgen over de veiligheid voor cliënten of de omgeving. 10. Er is sprake van regieverlies en mogelijk een verstoord dag/nachtritme.

De figuur hierboven geeft het aantal indicaties per gemeente weer. Hierbij moet een grote kanttekening gemaakt worden bij de nauwkeurigheid van de registratie. Zeker als een inwoner niet direct vanuit een regiogemeente in een beschermende woonvorm terecht komt, maar bijvoorbeeld via de maatschappelijke opvang, is de herkomstgemeente niet altijd duidelijk. De categorie onbekend is in deze figuur bij Den Haag opgeteld.

Maatschappelijke opvang en Aanpak dakloosheid
Vooralsnog is er geen sprake van een doordecentralisatie van maatschappelijke opvang. Dat betekent dat centrumgemeente Den Haag verantwoordelijk is en blijft voor de uitvoering hiervan.
Niettemin zien wij dit wel als een opgave waar we gezamenlijk voor staan als regio. Door de krapte op de woningmarkt zijn er te weinig geschikte en betaalbare woningen beschikbaar. Hierdoor stokt de doorstroom uit de maatschappelijke opvang. Om een geschikte opvangplek te realiseren moet gebruik gemaakt worden van onconventionele locaties. Hiervoor zijn en worden bijvoorbeeld tijdelijk hotels in onze regio ingezet.

De gemeente Den Haag heeft in september 2024 het Beleidskader Aanpak Dakloosheid 2023-2030 “Den Haag geeft thuis” vastgesteld. Dit beleidskader is de opvolger van het Tien Punten Plan Maatschappelijke opvang en volgt de koers van het Nationaal Actieplan Dakloosheid. Met dit nieuwe plan vindt een verschuiving plaats van het opvangen van mensen richting preventie en zelfstandig wonen.

De koers uit het beleidskader sluit naadloos aan op de uitgangspunten zoals we die hebben opgenomen in onze Regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang, waar immers de belangrijkste uitgangspunten “zelfstandig wonen tenzij” en sociale inclusie zijn. U vindt deze Aanpak dakloosheid als bijlage bij deze brief.

Preventie en woonplekken
Preventie van dakloosheid en het creëren van voldoende betaalbare woonplekken voor onze inwoners behoren tot de taken van de verschillende individuele gemeenten. We willen hierbij op diverse onderdelen graag met de gemeenten binnen de H5 samenwerken. U kunt hierbij denken aan kennisdelen op het gebied van huisuitzettingen, maar ook het lanceren van een campagne om de beeldvorming over dakloze mensen te verbeteren en ervoor te zorgen dat mensen weten waar ze terecht kunnen voor ondersteuning. De komende periode wordt samen met de gemeente Den Haag en de overige regiogemeenten geïnventariseerd op welke thema’s er regionale acties nodig en

wenselijk zijn om de omslag van opvang naar wonen te kunnen maken en op die manier een einde te maken aan dakloosheid in 2030.